

1 Decembrie, Ziua Națională a României

Este bine, dragi concetățeni să ne aducem aminte cu toții de însemnătatea Zilei Naționale a României, să lăsăm deoparte toate grijile zilelor noastre și să răsfoim cu toții cărțile de istorie unde ne sunt descrise evenimentele istorice ale Marii Uniri. Noi, „sădenii” sunt obligați de faptele de vitejie și de patriotism ale înaintașilor noștri care au luptat pentru unitatea românilor și a întregului neam românesc, sacrificându-și chiar libertatea să răsfoim filele de istorie. Nu putem trece cu vederea aceste lucruri și

este de datoria noastră să amintim faptele de vitejie ale marilor iluștrii care s-au născut în comuna noastră și care rămân scrise cu litere de aur în istoria neamului românesc. Aș aminti aici pe preotul Dimitrie Bunea care a fost membru al Partidului Național Român, președinte al societății culturale „Astra” din Sadu, președinte al Băncii „Frațietatea” din Sadu; organizator al „Gărzii Naționale” din Sadu. Ca urmare demersurilor sale a fost organizată la Sadu o adunare populară care declara sub semnătura a 288 de partici-

panți adeziunea și dorința vie de unire a Transilvaniei cu „țara mamă”. A fost aleasa o delegație în funtea căruia s-a aflat preotul Dimitrie Bunea, pentru a participa la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. Drept recunoștință asupra meritelor sale în lupta pentru idealul național, este ales membru supleant al Consiliului Național Român Central în cadrul Marii Adunări Naționale. Recunoașterea meritelor sale se concretizează și prin acordarea titlului de „MEMBRU AL ORDINULUI COROANEI

ROMÂNIEI” în grad de Cavaler, decernat de însuși regele Ferdinand la data de 30 dec.1922. Chiar dacă ne repetăm an de an, este așa cum am mai spus de datoria noastră să ne aducem aminte în aceste zile de mare importanță în viața românilor, de actele de vitejie și patriotism ale înaintașilor noștri. Astăzi așa cum se cuvine, numele marelui luptător român este cinstit așa cum se cuvine în toate scrierile legate de istoria comunității noastre, este pus la loc de cinste în cadrul tuturor evenimentelor locale și vom continua

să facem acest lucru să cinștim așa cum se cuvine memoria lui. Vă doresc și dumneavoastră să aveți același gust al unității și fraternității, să luptați pentru idealurile Românilor; așezați la loc de cinste monografiile sau alte scrieri unde sunt menționate faptele istorice ale înaintașilor noștri și semnați în cartea de onoare proclamția de unitate și solidaritate a tuturor românilor.

*Cu stima,
 al dumevoastră,
 al tuturor Primar
 Ivan Valentin Dumitru Ioan*

Dreptate în instanță

Instanța de judecată a dat dreptate primarului din Sadu și altor primari din județul Sibiu privind starea de incompatibilitate apărută odată cu desemnarea primarilor ca reprezentanți legali ai comunelor în Adunarea Generală a Acționarului Opeartorului Regional SC Apă Canal SA Sibiu. „Așa cum am spus odată cu întocmirea raportului de constatare privind starea de incompatibilitate a mea, odată cu mandatul încredințat de Consiliul Local ca și reprezentant

legal al comunei în cadrul Adunării Generale a Acționarilor Societății de Apă-Canal Sibiu, nu mă simt să îndeplinesc această stare de incompatibilitate și voi ataca în instanță raportul A.N.I. Instanța de judecată, odată cu administrarea probelor depuse și a concluziilor scrise depuse de avocați a admis cererea cu privire la anularea Raportului de constatare a stării de incompatibilitate”, a declarat Valentin Ivan, primarul localității Sadu.

Spectacol de zile mari cu ocazia „Alegerii Cetelor de Juni”

Duminica 8 decembrie 2013, începând cu ora 17,00, în sala mare a Căminului Cultural „Inochentiu Micu Klein” va avea loc spectacolul artistic „O CE VESTE MINUNATA” susținut de membrii ansamblului de cântec și joc „Valea-Sadului”. Vor fi prezentate coregrafiile privind obiceiuri tradiționale din zonele păstorești ale Mărginimii Sibiului, cântec, joc și dans popular. O suită de soliști vocali printre care enumeram pe: Ramona Chirca, Silvana Săvoiu, Maria Bădilă Irimica, Rodica Popa Comănicu, Claudia Olariu,

Ciprian Sbera, Aurelian Suci, Adam Aurelian, Ionuț Rotar, Silviu Rațiu și Sebastian Stan sunt cei care vor vesti marea sărbătoare a creștinilor de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Vă invităm la un regal artistic unde vor fi alese și cele două cete de juni. În cadrul spectacolului, familiile care au sărbătorit 50 sau 51 de ani de căsătorie vor fi premiate de Primărie și Consiliul Local. Vă așteptăm la spectacol, intrarea fiind liberă. Cu ocazia acestei sărbători va fi aprins și iluminatul festiv din localitate.

EDITORIAL

Cetele de juni prevestesc „Nașterea Mântuitorului”

Așa cum ne-am obișnuit an de an, sunetul „țuțoiului” dat de pristavii cetelor de juni este momentul în care în casele tuturor pătrunde spiritul Crăciunului. Nu este de trecut cu vederea nici cuvântul preotului rostit la Sfânta Biserică odată cu lăsarea postului Crăciunului și care însuflă în fiecare dintre noi, o dorință de curățire a sufletului de toate faptele rele și de pregătire reală pentru primirea „trupului și sângelui” mântuitorului odată cu Nașterea sa. Dacă este să ne așezăm pe scaun în bibliotecă și să răsfoim cartea amintirilor fiecăruia dintre noi, constatăm un lucru care natural se întâmplă în viața fiecăruia și anume cu cât înaintăm în vârstă cu atât ne depărtăm de toate evenimentele la care de mic copil și tânăr fiind eram implicați în rolul teatral al evenimentelor creștine, organizate cu ocazia sărbătorilor de iarnă. Personal am fost dornic să aflu istoria sau, mai bine zis, izvorul evenimentelor care au dus la nașterea cetelor atât de juni cât și de colindreți, am aflat informații insuficiente sau, de fiecare dată, era loc de mai mult, indiferent de unde a venit informația. Zestrea pe care am moștenit-o și pe care care mulți dintre dvs au moștenit-o odată cu parcurgerea unui ciclu de câțiva ani la ceată, rămâne neștearsă și trezește amintirea acelor clipe în care încercam să deslușesc cuvinte de tipul „HO JUPĂNE GAZDĂ” sau „DRAGI SFINȚII, DRAGI MII”. Consideram un alfabet al morselor și ma simteam stingher în fața celui care mă asculta cântând dacă cumva înțelege ceva sau nu. Colinzile noastre nu sunt melodioase acustic, dar în adevăratul lor sens exprimă puritatea și naturalitatea tradițiilor lo-

cale. Pentru noi sădenii, colindele trezesc și nostalgii istorice, ne aduc aminte de aceleași melodii cântate de-a lungul anilor de moșii și stramoșii noștri. Obiceiul în sine trezește în noi nostalgii cu rădăcini adânci înfipite în pământ, consolidând astfel dorința de continuitate a tradițiilor de a stoca în memoria fiecăruia aceste elemente de reper din tradiția locală. Ziua de astăzi când informația zboară mai repede decât gândul, când sursele de informații sunt nenumărate și pe ales, tradiția parcă este înlocuită de tot felul de obiceiuri inventate sau importate care nu au nimic de a face cu izorul ei natural. Aș putea spune că la Sadu această situație nu este un act de manifestare în grup, este doar răzleț întâlnită și este invadată de tradiția locală care este bine regizată de actorii implicați în rolurile lor. Odată cu alegerea cetelor de juni, este rânduită cumva o ierarhie în cadrul fiecărei cete, unde șeful acesteia este „judele” care are rolul de conducător al cetei, ajutat în rol de coordonator de „vornic”. Cele două funcții, conferă și un titlu dar și răspundere, pe care și-o asumă cei care se organizează, pentru unii conferă și un titlu de interes; una peste alta este foarte important ca sunt organizați, că rostesc prin cuvânt și cântec vestea nașterii Mântuitorului așa cum se spune în colinda „Astăzi s-a născut Hristos, Mesia chip luminos!”. Forma de răsplătă pe care fiecare dintre noi o manifestăm față de feciorii cetelor de juni și a colindreților, este prezența noastră în cadrul tuturor evenimentelor organizate, în semn de respect și prețuire; prezența noastră în număr cât mai mare la sfintele slujbe unde își fac prezența și feciorii, cumulând cu

frumusețea colindelor elementul distinctiv al costumului popular local tradițional, care țese un covor de naturalețe și puritate dată de culorile costumelor populare. Este o mare lipsă din viața fiecăruia dacă nu ia parte, dacă sănătatea îi dă posibilitatea la un eveniment de acest gen. Felicit și în acest an pe toți feciorii care s-au organizat în cele două cete și de asemenea și pe colindreți, vă invit pe toți la evenimentul cultural organizat pe data de 8 decembrie 2013, de la ora 17, la Căminul Cultural cu ocazia alegerii cetelor de juni. Împărtășiți cu toții această bucurie și fiți alături de cei care fac mare cinste comunei noastre pe plan cultural, cei care transpun obiceiurile satului în act cultural-teatral și duc mai departe tradiția locului legată de cântecul, jocul și portul popular; fac aici referire la membrii Ansamblului „Valea Sadului”. Sper ca aceste zile minunate să trezească nostalgia tradițiilor locale în fiecare dintre noi, să ne luminăm sub lumina stelei de la Răsărit, lepădându-ne de toate răutățile și respectând tradiția primirii cetelor, la strigatul feciorilor ”PRIMIȚI COLINDA” odată cu răspunsul „PRIMIM.. PRIMIM!” faceți prin ei și prin faptul că-i primiți și-i ascultați, o mărturie de credință în Dumnezeu.

*Cu respect,
 Primar Ivan Valentin Dumitru Ioan*

Andrei Șaguna, sfântul de la Sibiu

De doi ani, mai-marii Bisericii noastre au săvârșit un act cerut de mult timp de către poporul român. Este vorba de canonizarea mitropolitului Andrei Șaguna, cel care, începând cu mijlocul secolului al XIX-lea, a fost întâistătorul spiritual al românilor ardeleni. S-a făcut un act de dreptate pentru un mare înaintaș al poporului român și al Ortodoxiei românești.

Andrei Șaguna s-a născut în ianuarie 1808, la Mișkolț în nordul Ungariei, din părinți aromâni, originari din Grabova, lângă Moscopole în Balcani. Naum Șaguna, tatăl lui Andrei Șaguna, a trecut în 1814 la catolicism, religie în care și-a botezat copiii. În 1816 Anastasie (numele de botez a lui Andrei) a început școala la Miskolc. În 1826 a terminat gimnaziul catolic la călugării piariști din Pesta. La 29 decembrie 1826 a trecut la ortodoxie. Între 1826-1829, urmează filozofia și dreptul la Buda. În 1829 pleacă la Vârșet unde urmează teologia. La 1 noiembrie 1833 se călugărește și ia numele de Andrei. La 15/27 iunie 1846 este numit vicar general la Sibiu. Un aspect criticat al biografiei sale a fost predarea Ecaterinei Varga, luptătoare maghiară pentru drepturile românilor transilvăneni, autorităților imperiale absolutiste în ianu-

arie 1847. În ziua de 2 februarie 1834 în biserica catedrală din Carloviț a fost înaintat diacon viitorul mitropolit Andrei Șaguna. Atunci el a spus: „Pe românii transilvăneni, din adâncul lor somn (vreau) să-i trezesc și cu voia către tot ce e adevărat, plăcut și drept să-i îndrumez”.

Episcop al bisericii ortodoxe

În 1847 în “Biserica Dintre Romani” din Turda Andrei Șaguna este ales episcop al Bisericii Ortodoxe. La 3/15 mai 1848 preziează, împreună cu episcopul greco-catolic Ioan Lemeni, Adunarea de la Blaj. În fruntea unei delegații, duce petiția de la Blaj la Viena, împăratului Franz Joseph. În 16/28 decembrie 1848 a organizat o adunare la Sibiu de unde trimite o nouă petiție împăratului austriac. Ideea unității

românilor este conținută în „Memoriul” națiunii române din Marele Principat al Ardealului, din Banat, din părțile vecine ale Ungariei și din Bucovina, prezentat tot împăratului. La 12 martie 1850 a organizat la Sibiu un congres bisericesc la care a participat și Avram Iancu.

A întemeiat Telegraful Român

Angajamentul lui Șaguna luat la Carloviț începe să prindă viață. La 27 august 1850 se deschide la Sibiu Tipografia eparhială, întemeiată pe banii lui Șaguna. Aici se tipăresc abecedare, cărți și istorioare biblice. La 1 ianuarie 1853 se întemeiază Telegraful Român, singurul ziar din România cu apariție neîntreruptă până astăzi. Începând cu anul 1855, Șaguna reorganizează învățământul teologic din Sibiu sub forma unui Institut de teologie și pedagogie și care poartă numele de Seminarul Andreian. Începând cu anul 1854, a organizat peste 800 de școli primare confesionale.

Întemeietor de școli

Tot sub îndrumarea sa au fost întemuite gimnaziile ortodoxe din Brașov și Brad. Gimnaziul de la Brașov, inaugurat în 1850, este una dintre cele mai vechi școli superioare românești, astăzi purtând numele mitropolitului Șaguna: Colegiul Național „Andrei Șaguna”. Școlii din Brad îi dăruiește Andrei Șaguna în 1870 suma de 2000 fl. Din îndemnul său au fost tipărite 25 de titluri de manuale școlare. Andrei Șaguna a sprijinit ideea lui Ioan Pușcariu de a înființa Astra, iar mai apoi Șaguna a fost ales primul președinte al Astei. „Șaguna a fost un dangăt de clopot care a trezit din amotire conștiințe și destine, a redat speranțe și viçoare, a pus plugul în brazdă și a dezțelenit ceea ce amenința să devină pârloagă”, scria Antonie Plămădeală, într-un articol intitulat Momentul Șaguna în istoria Bisericii Transilvaniei, în Magazin Istoric, în iunie 1997. Așa a procedat și în Țara Moților unde neștiința de carte, în rândul românilor ortodocși, era foarte mare, și se datora sărăciei și mai ales lipsei de organizare. Situația școlilor românești ortodoxe era jalnică.

Lipseau localurile de școli, învățătorii, manualele școlare, și mai ales o instituție care să dea învățătorilor cunoștințele necesare. Comunicările (rapoartele) primite de la protopopiate oglindesc pe deplin cele afirmate.

“Biserica nu inventează sfinți, ci doar îi recunoaște”

Demersurile pentru canonizarea mitropolitului Andrei Șaguna al Transilvaniei au început în anul 2008, iar din comisia de teologi au făcut parte pr. prof. acad. Mircea Păcurariu, arhid. prof. Ioan I. Ică jr și conf. Paul Brusanowski. Inițiativa a fost anunțată cu prilejul manifestărilor dedicate împlinirii a 200 de ani de la naștere și 135 de ani de la trecerea la Domnul a marelui ierarh. Demersul de canonizare inițiat de teologii sibieni s-a concretizat în anul 2011.

Înmormântat la Rășinari. A murit la 16/28 iunie 1873 și, potrivit dorinței sale testamentare, a fost înmormântat lângă biserica mare din Rășinari, unde el slujise de multe ori, “fără pompă, fără muzică și fără predică” prohodit de un singur preot, duhovnicul său, ieromonahul Gherman Bogdan. Cu toate acestea, la înmormântarea lui au participat mii de români veniți din toate părțile Ardealului. Întreaga agoniseală a vieții a lăsat-o prin testament Arhiepiscopiei Sibiului.

Membru al Academiei. Andrei Șaguna (n. 20 ianuarie 1808, Miskolț, Ungaria – d. 28 iunie 1873, Sibiu) a fost un mitropolit ortodox al Transilvaniei, militant pentru drepturile ortodocșilor și ale românilor din Transilvania, fondator al Gimnaziului Românesc din Brașov (1851), membru de onoare al Academiei Române.

Anunț important APIA Sibiu

Beneficiarul ajutorului specific sunt producători agricoli crescători de ovine/caprine care dețin exploatarea/exploatarea și locația/locațiile unde sunt menținute animalele situate în zone defavorizate din România.

Condițiile de acordare ale ajutorului specific

Beneficiarii care solicit ajutor specific pentru femelele din speciile ovine/caprine trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

- Să solicite ajutor specific pentru un efectiv cuprins între 50-300 de capete de ovine/caprine, inclusiv, pe beneficiar, care

au vârsta de minimum un an la data de 31 august a anului de solicitare.

- Efectivul de animale pentru care se solicit ajutor specific trebuie să fie identificat și înregistrat în Registrul Național al Exploatarea - RNE, la data depunerii cererii.

- Să dețină registrul individual al exploatarea completat și actualizat în conformitate cu prevederile Regulamentului (C. E.) număr 21/2004 al Consiliului.

- Femelele de ovine/caprine pentru care se solicit ajutor specific trebuie să fie menținute, pe o perioadă de reținere de 100 de zile de la termenul limită de depunere a cererilor, la adresa exploatarea și/

sau locației, situate în zone defavorizate din România, menționată în cererea de ajutor.

Perioada de depunere a cererilor pentru anul de cerere 2013 este 25 noiembrie – 10 decembrie 2013.

Pentru a putea fi depusă cererea trebuie însoțită de următoarele documente:

- Copie B.I./C.I./C.U.I
- Copie de pe dovada de înregistrare a solicitantului în registrul unic de identificare

- RUI al Agenției de Plăți și Intervenție în Agricultură

- Copie de pe prima și ultima pagină a

registrului individual al exploatarea completat și actualizat până la data depunerii cererii de ajutor

- Document cu coordonatele bancare
- Adeverință emisă, prin proceduri SNI-IA, de către medicul veterinar cu drept de liberă practică împuternicit

- Copie de pe Formular de Identificare F1 pentru animalele solicitate în cerere și născute în exploatarea și/sau documente de proveniență (formular de mișcare F2/factură fiscală/alte documente) pentru animale provenite din alte exploatarea, după caz.

Cererile se depun la sediul APIA Sibiu.

OBICEIUL „CEATA JUNILOR”

Preluare din „Studiul etnomuzicologic și sociologic al Comunei Sadu din Mărginimea Sibiului, județul Sibiu” - carte scrisă de Ion I. Lotreanu.

Dacă cetele de colindăreți prin programul lor cu datinele de Crăciun din cadrul sărbătorilor de iarnă, ne reamintesc o tradiție ce s-a statornicit de veacuri în viața acestei comune, mult mai importantă, mai impresionantă, mai strălucitoare și mult mai variată ni se înfățișează activitatea îndătinată a tinerilor fete și feciori - cu prilejul acestor sărbători. Din timp, cam pe la sfârșitul lunii noiembrie, junii se întrunesc să alcătuiască ceata. În trecut, comuna neavând un cămin cultural, ceata își tocmea gazda care le pune la dispoziție casa cu camere spațioase pentru ca în condițiile acestea să aibă posibilitatea să-și petreacă în comun sărbătorile. Odată obștea întocmită, se procedea la alegerea „Judelui”. Flăcăul în această postură trebuia să fi e un June destoinic, serios și autoritar, pentru că de cuvântul său trebuia să asculte întreaga ceată, pe toată perioada sărbătorilor. Ca ajutor al „Judelui”, este ales „Vornicul”, iarăși, un fecior dezgețat și un bun organizator. Pe lângă jude și vornic mai sunt aleși pârgarul bătrân, cel mai vârstnic dintre junii cetei, precum și un ajutor numit sânde. Pentru diverse înștiințări ce interesa ceata, mai erau numiți și doi pristavi care aveau asupra lor „tutoaie” (sufletoare din corn de vită) pent-

ru mobilizări a cetei, în fi ecare seară se adună.

Cum însă întocmirea cetei cu comitetul ei de conducere ales, trebuia să fi e aprobată de primarul comunei și de consiliul comunal, în ziua de 6 decembrie membrii cetei precum și comitetul ei ales se prezentau la sediul Primăriei, unde erau așteptați de întregul for comunal, în frunte cu primarul. Cu această ocazie, primarul dă îndrumările necesare despre felul cum trebuie să se desfășoare petrecerile, atrăgând atenția îndeosebi asupra eventualelor acte de indisciplină sau scandaluri în sânul cetei, făcând răspunzători pe judele și vornicul cetei. Cu această ocazie judele, în numele întregii cete, cinstește primarul și consiliul comunal cu o felderă (15 kg) de mere foarte frumoase.

a) RIDICATUL FETELOR

În cadrul acestei cete, fiecare June își va alege fata și astfel împreună, ei își vor petrece aceste sărbători pe toată perioada lor. Pentru aceasta, din timp, el, în înțelegere cu prietena lui, se prezintă familiei ei, solicitând învoirea părinților. Momentul acesta este deosebit de

important pentru June, fapt ce îl determină să se prezinte într-o ținută demnă, serioasă și într-un cadru sărbătoresc, cin-

stind părinții fetei cu un litru de vin. Părinții, prețuind comportamentul junelui, precum și pentru gestul lui frumos, se învoiesc la cererea lui, gândindu-se foarte serios la viitorul tinerilor.

Junii vor avea grijă să predea comitetului cetei, biletul cu numele fetei alese. În ultima duminică până la Crăciun se procedează la ridicatul fetelor. Într-o atmosferă de mare veselie, în prezența întregii cete a junilor și cei aflăți la joc sunt ridicate fetele, ca întreaga ceată să știe, a cui parteneră este fata ridicată pe toată perioada sărbătorilor de iarnă.

Momentul acesta prezintă o deosebită importanță în viața tinerilor pentru că în cele mai multe cazuri din astfel de împrejurări se aranjează căsătoria lor.

b) MASA ȘI ÎMBRĂCĂMINTEA JUNILOR

Astfel organizată ceata junilor, toți membrii ei vor plăti o taxă în bani, fi xată de comitet. Din acest fond realizat, se vor procura alimente ca: făină pentru pâine, zarzavaturi (legume), cartofi, ceapă, varză, orez, griș, carne de porc și de vită, precum și vinul. Toate acestea vor fi necesare pentru mesele lor comune. Tot din acest fond vor plăti gazda, cumnăreasa (bucătăreasa), precum și lăutarii.

Fetele nu sunt obligate la plata acestei taxe. În schimb, pentru mesele lor comune și în special pentru supe vor aduce tăței făcuți în casă. Fiecare fată care făcea parte din ceata junilor se va îngriji să facă pentru alesul ei, o păsturită (batistă) mai deosebită, înfl orată și cusută cu mătasa de diferite culori pe care Junele o va purta la șerpar în față, împăturită în trei colțuri. Se vor mai îngriji să așeze la pălărie o frumoasă floare făcută din boboci de trandafir din pânză de mătasa roz și roșie, având printre acei trandafiri și fișoare de metal în spirală (tremurice). Între floare și pânza pălăriei vor prinde și o peană ochi de păun.

Hainele junilor vor fi cele mai frumoase. Ele vor fi verifi cate, aranjate și călcate cu multă grijă. La fel și zdrăngănele, care vor fi legate la gamba piciorului, vor fi controlate, clopoței și ciucurașii vor fi întăriți, bine cusuți pe beteliile lor.

Junele se va îngriji de plosca de vin, bine legată în curele negre late, de cca 1cm, pe care sunt fixate șnururi cu mărgelușe albe. El se va îngriji să păstreze această ploscă și pentru plăcuta ocazie când va fi mire.

c) ÎMBRĂCĂMINTEA FETELOR

Dar fetele? La acestea nu știi ce să admiri mai mult: frumusețea

și vioiciunea lor feciorenică, ori farmecul ireproșabil al îmbrăcăminteii acel distinct-alb, negru - specifi c de altfel întregii regiuni din Mărginimea Sibiului al costumului lor, aranjat cu multă măiestrie pe un corp viguros și zvelt, lasă orișicui, o impresie deosebită și de neuitat.

Ele aduc în atmosfera de petrecere a cetei junilor veselia, prospețimea și buna dispoziție desăvârșind în felul acesta succesul pe toată perioada sărbătorilor.

info sadu

ISSN 2285-7346

nr. 61 | decembrie 2013

Administrație:

Delia-Iulia LOTREAN
Dumitru HANEA
Ionuț VEȘTEMEAN

Cultură-religie:

pr. Gheorghe NEAGOE
pr. Liviu-Mihail MOISIU

Social - relații publice:

Mioara LALU
Elena OANCEA

Economic:

Mioara CHIRCA

infosadu@yahoo.com

o producție

EMVA
PRESS